

Una mirada única de Girona

Text > ASSUM GUARDIOLA

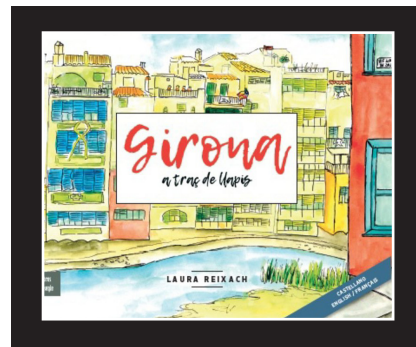
Abans de començar *Girona a traç de llapis* vaig pensar: guaita, un altre llibre il·lustrat de Girona, d'aquells que són ideals per regalar a una visita que ve de l'estranger i quedar la mar de bé. Dibuijos a llapis, en aquest cas, sembla. Tapa dura i bona edició. Hi trobaré aquelles imatges patrícies que ens fan estimar la ciutat: la Gironaicolorida del riu Onyar, la catedral ben plantada, la pujada costeruda del carrer de la Força i el vigor bellugadís de la Rambla al capvespre d'una tarda d'estiu. Una amiga que coneix bé l'autora em va alertar, però. Ull, em va dir, aquest és un llibre diferent. I és que si m'hagués fixat bé en el dibuix de la portada, on figura un enorme llaç groc en un dels balcons de les cases de l'Onyar, hauria endevinat que aquell llibre m'oferia alguna cosa més. Ai, les idees preconcebudes! A vegades ens priven d'indagar més al fons.

Vaig obrir el llibre, doncs. Després de la primera pàgina, que ens mostra l'autoretrat de perfil de l'autora i il·lustradora, les ulleres de pasta vermelles i el cabell rinxolat, a la següent se'ns presenta un dibuix d'una panoràmica a vista de muralla. Cito literalment les indicacions de l'autora que acompanyen els dibuixos: la Devesa, el pulmó verd de Girona amb els co-

lors de la tardor, Rocacorba, el Canigó ben blanc, Sant Fèlix, la catedral i la «Facu» de Lletres. I el text que acompanya aquests primers traços: «Despunta el dia a Girona. Un cel clar, net de núvols. Quatre gats passejant per la muralla (no pas dels que miolen). I una intensa olor de quitrà d'un teulat que està en obres. El de l'esquerra, on s'està un colom. La vista és esplèndida. Una teranyina de terrats amb la Catedral, Sant Fèlix i les muntanyes com a teló de fons...» Em vaig adonar de dues coses: que el llibre estava il·lustrat a l'estil dels *urban sketchers* i que l'autora, amb el text, em feia viure la imatge. A partir d'aquí, literalment, vaig xuclar el llibre.

Girona a traç de llapis és un llibre viu, que té moviment. I aquest és el seu gran mèrit. Perquè ens poden agradar uns dibuixos i els textos que els acompanyen, però aconseguir que un llibre il·lustrat et faci sentir, trepitjar i tastar una ciutat és tota una altra cosa. I l'autora ha sabut fer-ho. Un cop vaig acabar l'embat trepidant d'aquesta primera mirada/lectura en vaig fer una segona més calmada i vaig acabar d'entendre l'abast d'aquest llibre únic.

Què més hi trobareu? La mirada personalíssima de l'autora. La panoràmica i el detall, com qui mira pel forat d'un pany: descobrireu una



REIXACH, Laura. *Girona a traç de llapis*. Girona: Llibres del Segle, 2018. 102 p.

Girona lluny dels tòpics, una Girona petita i ufanosa. La Girona urbana i la Girona monumental. La Girona quotidiana. Uns dibuixos que, a vegades, són traços vaporosos i, en d'altres, gargots enèrgics, i uns apunts escrits que diuen allò que la imatge, per si sola, no pot mostrar: apunts sonors, olfactius i, també, alguns tocs de posicionament social, converses imaginades i picades d'ullet.

Laura Reixach t'ensenya a mirar i a viure la ciutat amb els cinc sentits.

Llum, foc, destrucció!

Text > ARIADNA GABARDA

Una pila de zombis amuntegats a l'habitació d'una residència geriàtrica? Sí. Una carrera vertiginosa amb cotxe pel bell mig de l'Eixample? Sí. Tot el cos dels Mossos d'Esquadra mobilitzats arreu i a punt per obrir foc? També. Fantàstiques referències cinematogràfiques que apareixen en el millor moment de la novel·la? Moltíssimes. Una història trepidant pels carrers de Barcelona, amb un ritme que no afluixa? Dos antics amics de la universitat que desconeixen que la humanitat depèn

de cada pas que facin? Ho tenim. I, a més, ens arranca una rialla a cada pàgina. Així és *Carnada*, l'última novel·la del gironí Pep Prieto. Queda clar que només algú com ell sap com fer funcionar aquest relat que bé mereix ser adaptat a un guió delirant per a un llargmetratge èpic. Pocs com Prieto tenen l'habilitat per barrejar, en una sola trama, dos amics amb cara d'incredulitat, zombis llardosos, secrets institucionals, centenars de milers de mossos d'esquadra i una sola memòria

USB. I és que vivim en una època on totes les memòries USB són l'inici d'històries apocalíptiques, o almenys dues d'elles. La de la Gürtel n'és una. La que en Pep i l'Andreu han de recuperar per encàrrec d'en Piqueras n'és l'altra.

I és aquí on els dos protagonistes entren en una èpica de dimensions colossals. Dos herois desconeguts, units per una vella amistat i amb molt poca convicció per salvar el món, es troben immersos en una espècie de gimcana que transcorre per escenaris apocalíptics.

Fallida democràtica

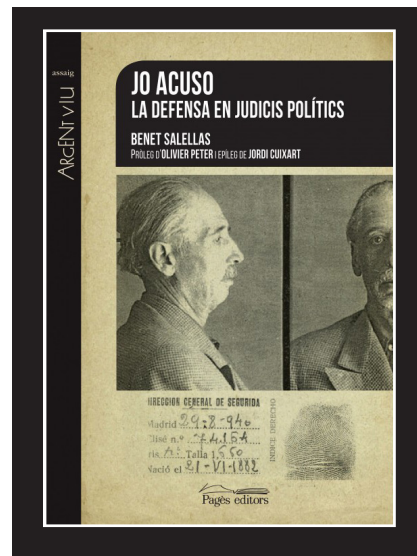
Text > ANTONI SANT

Quan ja han començat a Madrid les sessions orals del judici polític més transcendent de l'Europa occidental des del final de la II Guerra Mundial, no pot ser més oportuna la publicació d'un llibre sobre les particularitats de la defensa en els judicis polítics. Benet Salellas i Vilar, advocat penalista i polític, que ha actuat com a defensor en judicis de gran ressò públic com el del Comandó Dixan, el de Núria Pòrtulas o el de la crema de les fotos del Rei, escriu d'allò que sap per pròpia experiència i per haver-ho mamat des de petit a redós de l'activitat professional i política del seu pare, Sebastià.

Les primeres pàgines les dedica a teoritzar sobre el judici polític com a especialitat dins dels processos penals. La decisió que un judici sigui polític, conclou, no és mai de la defensa sinó de l'Estat quan tria la via del procés penal per protegir l'*status quo*, encara que per això hagi de sacrificar la justícia material en l'altar de la raó d'Estat. Ara bé, alerta l'autor, la lògica del Poder passa per no reconèixer mai un judici com a polític (seria tant com acceptar la fallida democràtica dels seus tribunals), fent servir les seves poderoses terminals mediàtiques per negar l'excepcionalitat del procediment penal en qüestió. La primera victòria de la defensa, sosté Salellas,

arribarà quan desvirtui l'ocultació de la naturalesa política del judici, perquè llavors el procés de l'Estat contra els seus enemics es transforma en un procés de l'Estat a si mateix. I quan el poder se n'adona, sovint és massa tard. Ja ha perdut.

La part central del llibre parla de diversos casos històrics en els quals l'actuació del tribunal supedita la raó de justícia a la raó d'estat. Comença amb el cas Dreyfus, on la confabulació del poder i de la informació són instruments per distorsionar la veritat dels fets en el judici contra l'oficial francès Alfred Dreyfus fins a desembocar en una sentència injusta. En aquesta ocasió és la magnitud de l'escàndol polític provocat per la denúncia d'Émile Zola en l'article «Jo acuso», que per casualitat dona nom al llibre, la que obliga a la revisió del judici. Seguidament el llibre recull, al cantó de judicis polítics celebrats en dictadures, com el judici al president Companys, d'altres que es celebren en democràcies suposadament assentades: els judicis al matrimoni Rosenberg (EUA), a Ulrike Meinhof (Alemanya Federal) o a la resistent algeriana Djamilia Bouhired (França). Amb aquests darrers casos Salellas ens alerta, com ja va fer Georg Lukács l'any 1951 (*L'assalt a la raó*), que un Estat pot esdevenir totalitari per a de-

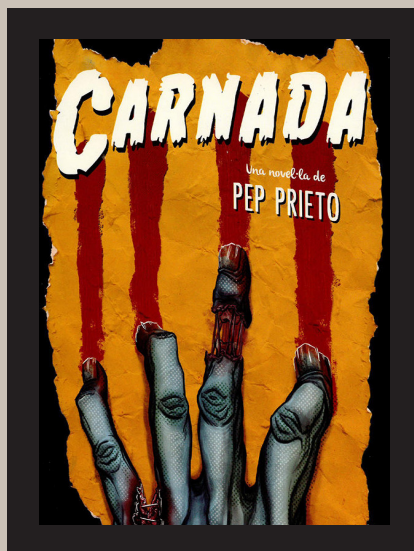


SALELLAS, Benet. *Jo acuso. La defensa en judicis polítics*. Lleida: Pagès Editors, 2018. 108 p.

terminats membres de minories nacionals, polítiques o socials dissidents, als quals sotmet a un judici ideològic i priva de la plenitud de les garanties, sense deixar de ser un Estat democràtic liberal per a la resta dels ciutadans que no l'han qüestionat. Aquesta «democràcia relativa» explica l'excepcionalitat dels processos que relaciona l'autor com a experiència professional. I és molt eficaç per explicar les greus irregularitats del procés de Madrid, l'ombra del qual, malgrat que el llibre no hi faci referència explícita, plana sobre cadascun dels seus fulls, fins a fer-se dramàticament present en l'epíleg de Jordi Cuixart, on confessa com ha abandonat l'estratègia inicial de no confrontació ideològica amb el tribunal en arribar al convenciment que la clau de volta de la seva defensa passava per la revelació *urbi et orbe* de la naturalesa política del seu empresonament.

PRIETO, Pep. *Carnada*. Barcelona: Bridge, 2018. 187 p.

Al llarg de la novel·la, les referències a una bona pila de títols, bandes sonores, escenes i personatges cinematogràfics es van alternant amb el relat i doten la història de l'ambient perfecte per al gaudi del lector. Prieto no escatima en detalls macabres ni en diàlegs memorables, i ens regala, sens dubte, una gran i bona estona. I francament, en aquests temps de tensió, s'agraeix moltíssim una història de polítics, periodistes i zombis. O el que és el mateix: una història esbojarrada, d'antiherois i de molta carnada.



El Pep Ventura que necessitàvem

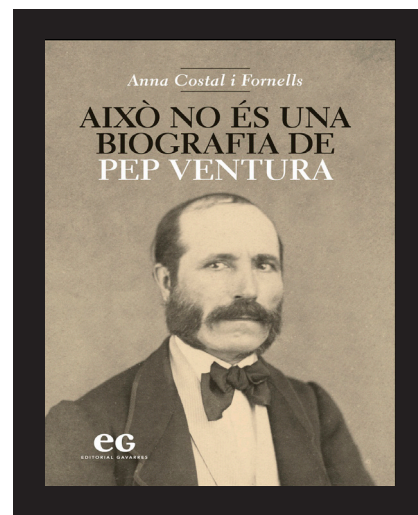
Text > JOSEP PUJOL I COLL

El títol del llibre és exacte, no pas una poca-soltada ni un homenatge a Magritte. No és una biografia de Pep Ventura perquè, d'una banda, només cobreix deu anys de la maduresa del músic figurenc, de 1863 a 1872; de l'altra, perquè l'autora ens fa adonar que si hom va més enllà del simple recorregut vital, el paisatge i el marc són tant o més fascinants que el retratat. El subtítol encara és més explícit: «L'Empordà romàntic, revolucionari i espectacular». Cada adjectiu ha estat escollit amb cura: el romanticisme incorpora l'home i el seu territori a la contemporaneïtat europea, la revolució els lliga amb les turbulències polítiques del XIX i l'espectacularitat ho fa amb la naixent societat de masses, de la qual Ventura emergeix com un precedent de Xavier Cugat. Així la tesi ja s'hi llegeix d'entrada, oposant-se al relat d'un avi Pep ancorat al seu terròs, tradicionalista i restaurador, d'una vella dansa, com aquell que infusiona una ratafia.

Era difícil desmitificar un Pep Ventura que ens mira des d'un daguerreotip, amanit i reescalfat una vegada i una altra segons la recepta cuinada durant el noucentisme. Els ingredients eren sobretot una biografia basada en una infància paupèrrima i una minsa formació musical, uns errors de joventut massa propers a l'òpera i la sarsuela,

una conversió paulina que el faria descobrir una sardana nova i més pura amb una fórmula magistral i, sobretot, la catalanitat gairebé racial de la seva producció madura. Cadascun d'aquests tòpics ja van anar quedant desmuntats en la tesi doctoral de l'autora (de la qual aquest llibre és una versió amena i divulgativa), així com en l'exposició que va comissariar al Museu de l'Empordà el 2009, *Pep Ventura abans del mite*. Ventura i les seves sardanes varen ser tan moderns i europeus com la resta de balls de moda que van recrear-se en l'època d'invenció de la tradició, tal com afirmà el llibre seminal i renovador de la historiografia sardanística *Córrer la sardana: balls, joves i conflictes*, ideat per Jaume Ayats, mestre d'una generació de musicòlegs i director de la tesi d'Anna Costal. I, com rebla l'autora, tot plegat s'emmarca en els processos de desestructuració dels discursos nacionals, com han fet historiadors d'altres països europeus o, aquí, Joan Lluís Marfany per al mite de la Renaixença.

El llibre és encara més recomanable per les fotografies, extretes sobretot de l'*Àlbum Rubaudonadeu* (1888-1889), de Josep M. Cañellas, que enceten cadascun dels capítols, juntament amb una cita d'una notícia extreta de la premsa de l'època. Els clou sempre una partitura de Ventura: des del context fins al text. I



COSTAL I FORNELLS, Anna.
Això no és una biografia de Pep Ventura. Figueres: Editorial Gavarres, 2018. 187 p.

entremig, deu capítols clau per entendre-ho tot, de les melodies urbanes a les òperes italianes, de les festes majors als himnes republicans, de la moda cubana als contrapassos carlins. Així com el noucentisme va vestir el seu Pep de la Tenora, nosaltres hem bastit el nostre. Pep Ventura, el camaleó? Els clàssics són així, cada època els fa noves preguntes i ells ens donen les respostes que ens calen.

Poesia de l'erotisme

Text > MIREIA LLEÓ

Fragàncies és el primer llibre de poesia de Susana Pérez (Barcelona, 1972). Versos tallants que sacsegen, despullats d'ornaments. El recull consta de tres parts: «Jardí eròtic», «Llum» i «Lluvia». Tot el poemari és una alegoria de l'erotisme i de l'amor. Els poemes de la primera part, que és la més extensa, amb una quarantena de composicions, són una exaltació dels sentits, del cos, del plaer, del desig sexual i de la satisfacció. Els cossos es troben i la pell i el plaer són el centre d'aquest recull. Arriscada

i valenta, l'autora expressa amb total llibertat el que experimenta i sent. Susana Pérez no estalvia en cap moment referències ben explícites al cos i als elements lligats a l'erotisme i al plaer. Alguns dels poemes són molt similars a altres, en imatges i en contingut.

La segona part, que al meu entendre és la més interessant, intenta ser una reflexió després del plaer, quan poden aparèixer ombres, dubtes i soledats. Aquí surt a escena el dolor que l'amor també comporta. I la solitud que que-

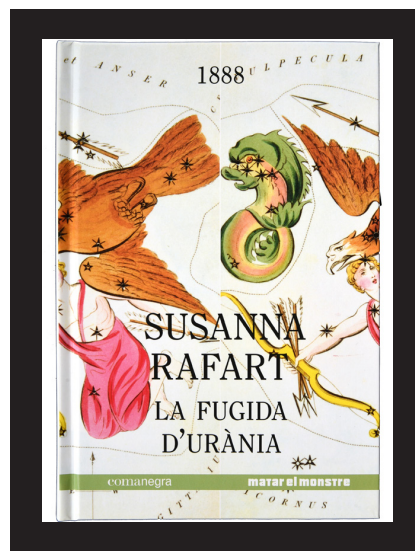
da quan tot s'esvaeix: *Esquinço el present per retrobar la pau / vull abatre l'atroç mur, roent / cruel / insonor. / Avui fa fred / opacs tasts, solitud / error temporal*. Tot i així, és difícil aïllar-se d'aquell erotisme tan explícit de la primera part del llibre. També hi ha lloc per a la referència a la música: *Notes de Chopin / despleguen en dansa el propi cos, a la recerca de llibertat / creuant el dolor / degotejant d'amor / agarrant l'últim bes, / omplint-se a sang, d'aquest melòdic vers*.

Les diverses cares del monstre

Text > JORDI ÀLVAREZ

L'Editorial Comanegra s'estrena en narrativa publicant set novel·les ambientades a Barcelona en diferents moments de la ciutat durant els darrers dos segles, amb un doble propòsit: d'una banda, intentar d'arribar al relat complet on s'emmiralli la capital, i de l'altra, homenatjar l'aniversari del *Frankenstein* de Mary W. Shelley. La novel·la de Susanna Rafart (Ripoll, 1962) és la segona d'una col·lecció que comparteix un personatge en comú, Francesc Cabestany, gairebé homòfon del monstre de Shelley, que l'autora bateja com a Francis Stein. En el conjunt de les set novel·les, que es poden llegir per separat, es desvela un secret sobre Cabestany/Stein. L'època triada per Rafart és just abans de l'Exposició Universal de l'any 1888, i en comptes de descriure'ns la fastuositat inherent a tan magne esdeveniment, la trama es descabdella en ambients més aviat sordids, a través de caràcters mundans i populars. Relats curts i algunes cartes, que en principi semblen inconnexes, ens endinsen lentament en la trama i ens adveren de les vicissituds i maldecaps dels protagonistes, en un temps de canvis importants a la ciutat. És el cas d'Eugeni Bellavista, un pintor sense renom que provarà sort en el món de la fotografia i es trobarà immers tant

en la recerca de la clientela que li pugui pagar el viure com en el debat de si ambdues arts, la pintura i la fotografia, han de ser tractades amb els mateixos esquemes, germen de l'explosió de les avantguardes culturals temps a venir. Les escenes curtes que componen la novel·la conviden el lector a gaudir dels detalls curiosament descrits, tant de la psicologia dels protagonistes com dels àmbits on es mouen i el tarannà de la ciutat, on el monstre, *leitmotiv* de la col·lecció, se'ns presenta amb diverses cares, ara en un personatge, ara en un altre. La cadència de les frases acompanya la lectura en tot moment, amb el ritme precís tothora, la puntuació exquisida, sense ofecs, amb una musicalitat que és deutora de la poesia, gènere en què més ha destacat Rafart, i que explica frases com ara: «A la teva cambra, una bossa amb tres rals, la costura i un anunci de cotilles de seda i tafetà». Hom corre el risc de deixar-se endur per la bellesa de la forma i haver de recular tot sovint per recuperar la trama. Per no perdre el fil, al principi del llibre hi tenim un *dramatis personae*, amb una descripció dels actors principals. *La fugida d'Urània* és del tot recomanable per a esperits calmats i amants de la literatura que no ens mena la pressa.



RAFART, Susanna. *La fugida d'Urània*. Barcelona: Editorial Comanegra, 2018. 181 p.

I l'última part, «Lluvia», escrita en castellà, és la més breu. He trobat la petja que camina cap al futur, havent après coses que et poden salvar: *Aprenderé que cada minuto es una oportunidad / un despertar / un rumbo / un baile / y que no hay balanza que valga / para aprender a vivir.*

En resum: es tracta d'un llibre amb una poesia de l'erotisme, el desig i el que queda després del sexe. Un llibre que inicia una trajectòria on l'autora, Susana Pérez, ha fet la seva investiga-

ció personal derivada de la vivència i on hauria d'intentar donar a cada poema el marc i la personalitat perquè sigui únic.

PÉREZ, Susana. *Fragàncies*. Azira: Neopàtria, 2017. 109 p.

